

نحوه ی ارائه ی برتر صورت جریان وجوه نقد از دیدگاه گروه های مختلف در ایران

دکتر علی اصغر انواری رستمی - دانشیار دانشگاه تربیت مدرس ، ایران

دکتر یداله تازی وردی - استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی ، ایران

چکیده

در عمده ی کشورها، بویژه کشورهای آنگلوساکسون غیر از انگلستان صورت جریان وجوه نقد سه بخشی است. در مقابل، در ایران این گزارش دارای ۵ بخش می باشد. علاوه بر این، مدلی از صورت جریان وجوه نقد در قالب چهار بخش در این تحقیق بررسی شده است. در تحقیق حاضر با اتکاء بر طرح زمینه یابی مقطعی، دیدگاه های دانشگاهیان رشته ی حسابداری، اعضای جامعه حسابداران رسمی و سرمایه گذاران حرفه ای در مورد نحوه ی ارائه ی برتر صورت جریان وجوه نقد، مورد بررسی قرار گرفت. نتایج آزمون علامت رتبه ای و یلکاکسون نشان داد که مدل ۵ بخشی صورت جریان وجوه نقد از دو مدل چهار بخشی و سه بخشی بهتر و مدل چهار بخشی نیز از مدل سه بخشی بهتر است. نتایج آزمون رتبه ای فریدمن نیز نشان می دهد که مدل پنج بخشی از مدل چهار بخشی و این مدل از مدل سه بخشی برتر است و تفاوت بین این مدل ها معنادار است. علاوه بر این براساس آزمون های کروسکال-والیس و یو من-ویتنی مشخص شد، بین دیدگاه های گروه های مختلف در خصوص نحوه ی ارائه ی برتر صورت جریان وجوه نقد تفاوت معناداری وجود ندارد.

واژه های کلیدی: صورت جریان وجوه نقد، مدل سه بخشی، مدل چهار بخشی و مدل پنج بخشی.

بیان مساله

در آمریکا بر طبق بیانیه ی شماره ی ۹۵ FASB [۴] و بر طبق استاندارد حسابداری شماره ی ۷ هیأت استانداردهای حسابداری بین المللی [۵]، صورت جریان وجوه نقد شامل سه بخش فعالیت های عملیاتی، سرمایه گذاری و تامین مالی ارائه می گردد. در ایران نیز از سال ۱۳۷۵ تا پایان سال ۱۳۷۷ این گزارش مالی به ترتیب فوق ارائه می گردید، این سوال مطرح گردید چرا در ایران بعد از تاریخ فوق صورت جریان وجوه نقد از مدل سه بخشی به مدل پنج بخشی تبدیل گردید [۲]. در حالی که در تدوین استانداردهای حسابداری ایران عمدتاً استانداردهای بین المللی حسابداری مبنای کار بوده است. اما به رغم این، در خصوص صورت جریان وجوه نقد، رویکرد هیأت استانداردهای حسابداری بین المللی رعایت نشده و دو بخش به آن افزوده شده است.

در این تحقیق تلاش می شود شواهد علمی پشتوانه ی نحوه ی ارائه ی برتر از دیدگاه گروه های مختلف تبیین گردد. افزون بر این، مدلی از صورت جریان وجوه نقد در قالب چهار بخش در این تحقیق بررسی شده است، تا در کنار مدل تجویزی ایران و نیز مدل فعلی عمده ی کشورهای دنیا در یک طرح زمینه یابی مقطعی مشخص شود نحوه ی ارائه ی کدامیک از آنها برتر است. یکی از دلایل اصلی گرایش به سوی این موضوع، خلاء تحقیقاتی در خصوص استانداردهای حسابداری و به ویژه نحوه ی ارائه ی صورت جریان وجوه نقد بعنوان یکی از استانداردهای حسابداری ایران بوده است. بر طبق استاندارد حسابداری شماره ی ۲ [۲]، ارائه ی صورت جریان وجوه نقد از تاریخ ۱۳۸۰/۱/۱ برای واحدهای تجاری الزامی شده است. از آنجا

که پیش از لازم الاجرا شدن متن نهایی استاندارد حسابداری شماره ۲، تحقیقات علمی در راستای نحوه ی ارائه ی صورت جریان وجوه نقد پنج بخشی صورت نگرفته است، بر این پایه، در تحقیق حاضر تلاش می شود با اتکاء بر قواعد علمی، دیدگاه های گروه های مختلف در خصوص نحوه ی برتر ارائه ی صورت جریان وجوه نقد شناسایی و معرفی گردد.

در واقع، مدل های پنج بخشی، چهار بخشی و سه بخشی صورت جریان وجوه نقد از چارچوب های فکری متفاوتی ناشی شده اند. لذا در این تحقیق بعنوان فرضیات رقیب مورد بررسی قرار می گیرند. از این رو، هدف تحقیق حاضر این است نشان دهد آیا از دیدگاه گروه های مختلف نحوه ی ارائه ی صورت جریان وجوه نقد تفاوت دارد اگر این گونه است، نحوه ی ارائه ی کدامیک از مدل های ۳، ۴ و ۵ بخشی برتر است؟ افزون بر این، آیا بین دیدگاه های گروه های مختلف در زمینه ی برتری نحوه ی ارائه ی صورت جریان وجوه نقد تفاوتی وجود دارد؟

پیشینه ی تحقیق

باتوجه به جدید بودن موضوع تحقیق، در ایران، تحقیق معتبری در مورد آن صورت نگرفته و عمدتاً تحقیقات انجام شده، درباره ی سودمندی ارائه ی صورت جریان وجوه نقد است. افزون بر این، مقاله هایی در مورد نحوه ی ارائه ی صورت جریان وجوه نقد بدون کار تجربی ارائه شده است. در سایر کشورها نیز عمدتاً تحقیقات نظری در این باره، صورت گرفته است. به عنوان مثال، نورنبرگ [۶]، نورنبرگ و لارگای [۷]، در مورد نحوه ی ارائه ی صورت جریان وجوه نقد به ارائه ی انتقادات، استدلالات و نظرات پرداخته اند. مانتر [۸] نیز با نقد نحوه ی

ارائه ی صورت جریان وجوه نقد بر طبق بیانیه ی شماره ی ۹۵ FASB [۴]، عمدتاً بیان کرده است که مقایسه پذیری را مخدوش می سازد.

بر طبق بیانیه ی ۹۵ FASB [۴] و استاندارد حسابداری بین المللی شماره ی ۷ [۵]، صورت جریان وجوه نقد در برگیرنده ی سه بخش فعالیت های عملیاتی، سرمایه گذاری و تامین مالی می باشد. در استاندارد حسابداری ۲ ایران علاوه بر سه بخش متداول دنیا، دو بخش بازده ی سرمایه گذاری ها و سود پرداختی بابت تامین مالی و مالیات بر در آمد افزوده شده است [۲]. بر طبق بند ۲۸ استاندارد مذکور، ارائه ی جریان نقدی عملیاتی نباید تحت تاثیر ساختار سرمایه واحد تجاری قرار گیرد [۲].

مدل سه بخشی

نوربرگ در خصوص بیانیه ی شماره ی ۹۵ FASB، مقاله ای را با هدف برجسته سازی پارادوکس ها ارائه می کند و بیان می دارد، جریان های نقدی ناشی از فعالیت های عملیاتی، سرمایه گذاری و تامین مالی، نتایج نقدی این فعالیت ها را در بر نمی گیرد، لذا نباید بدون اصلاح در مدل های تصمیم و قضاوت به کار روند [۶، ص ۶۰].

بر طبق بند ۲۱ بیانیه ی شماره ی ۹۵ FASB تصریح شده است که هر یک از اقلام فعالیت های واحد تجاری چنانچه در بخش فعالیت های سرمایه گذاری یا تامین مالی قرار نگیرد باید در فعالیت های عملیاتی انعکاس یابد [۴].

در بند ۲۰ بیانیه ی مذکور نیز، بیان شده است: طبقه بندی در صورتهای مالی از طریق گروه بندی اقلام ذاتا مشابه و تفکیک اقلام ذاتا متفاوت، تجزیه و تحلیل را تسهیل می کند [۴]. اما همانطور که نوربرگ انتقاد کرده است [۶، ص ۶۱]، این مدل از صورت جریان وجوه نقد، به

گزارشگری جریان های نقدی مشابه، بطور متفاوت و جریان های نقدی متفاوت، بطور مشابه منجر گردیده است که این امر بر خلاف موضوع بند مذکور است.

در بند ۸۴ بیانیه ی مذکور، یکی از دلایل حمایت از مدل سه بخشی صورت جریان وجوه نقد را حمایت پاسخ دهندگان به متن پیشنهادی مدل سه بخشی بیان می دارد [۴]. اما سوال این است که آیا مدل های دیگری از صورت جریان وجوه نقد بطور مقایسه ای در اختیار پاسخ دهندگان قرار گرفته بود تا آنها حق انتخاب داشته باشند؟

بر طبق بند ۸۸ بیانیه ی شماره ی ۹۵ FASB بهره و سود سهام دریافت شده و بهره ی پرداخت شده در بخش فعالیت های عملیاتی ارائه می شوند. این در حالی است که این اقلام بخشی از فعالیت های مالی محسوب شده که این امر تناقض آشکار است [۴].

FASB در توجیه اینگونه ارائه، به مفهوم شمول کلی تمسک می جوید و بیان می دارد: «جریان نقدی ناشی از فعالیت های عملیاتی باید حتی المقدور در برگیرنده ی اقلامی باشد که درک دلایل تفاوت بین سود خالص و جریان خالص وجوه نقد ناشی از فعالیت های عملیاتی را تسهیل نماید [۴، بند ۸۸]. اما FASB به این امر نیز بطور کامل معتقد نبوده است و برخلاف مفهوم شمول کلی، سود و زیان های غیر عملیاتی ناشی از واگذاری دارایی ثابت را از بخش فعالیت های عملیاتی خارج نموده است.

ارائه ی مالیات بر درآمد پرداخت شده در بخش فعالیت های عملیاتی نیز همانند بهره و سود سهام دریافت شده و بهره ی پرداخت شده، همان ضعف عدم هماهنگی طبقه بندی صورت سود و زیان و صورت جریان وجوه نقد را در پی دارد. FASB در بند ۹۲ بیانیه ی ۹۵ تصریح می کند که تخصیص مالیات سود به بخش های متفاوت، اختیاری است، از این رو، تماماً باید

در بخش فعالیت های عملیاتی ارائه شود، که نرنبرگ در رد این گونه ارائه بیان می‌دارد، این امر منجر به عدم خلوص جریان های نقدی عملیاتی می‌گردد، چون آثار مالیاتی سود و زیان‌های غیر عملیاتی مرتبط با فعالیت های سرمایه گذاری و تامین مالی را در بر می‌گیرد [۶، ص ۶۱].

مدل پنج بخشی

مرادزاده [۳] به افزوده شدن سود دو بخش به صورت جریان وجوه نقد ایران انتقاد وارد نموده است و بطور خلاصه بیان می‌کند که تفکیک این دو بخش نمی‌تواند مفید فایده باشد. بزرگ اصل [۱] انتقادات ایشان را رد می‌کند و در خصوص توجیه تفکیک بازدهی سرمایه گذاری‌ها و سود پرداختی بابت تامین مالی بیان می‌دارد که اولاً در مورد ارائه‌ی اقلام این بخش اجماع وجود ندارد ثانیاً در استاندارد حسابداری شماره ۷ بین المللی، روش های گوناگونی پیش بینی شده که مقایسه پذیری را مخدوش می‌سازد. به اعتقاد ایشان تلاش بر این بوده است که دو مورد رعایت هماهنگی بین صورت های مالی و مقایسه پذیری بین واحدهای تجاری امکان پذیر گردد.

مدل چهار بخشی

در مدل چهار بخشی که از چهار وظیفه‌ی اصلی واحد تجاری ریشه می‌گیرد، فرض می‌شود شخصیت حقوقی از طریق مالکان و دیگر اشخاص (نظیر اعتبار دهندگان) تامین مالی می‌کند، سپس با تامین مالی صورت گرفته به سرمایه گذاری مبادرت می‌کند تا از محل آن بازده کسب کند و در نهایت از محل بازده های کسب شده بابت تامین مالی انجام شده، سود پرداخت می‌کند.

نماید. بنابراین، صورت جریان وجوه نقد باید اطلاعاتی در مورد چهار وظیفه‌ی اصلی سرمایه‌گذاری‌ها، تامین مالی‌ها، بازدهی سرمایه‌گذاریها و سود پرداختی بابت تامین مالی ارائه نماید.

فرضیه‌های تحقیق

۱. از دیدگاه گروه‌های مختلف مدل پنج بخشی صورت جریان وجوه نقد از مدل سه بخشی صورت جریان وجوه نقد برتر است.

۲. از دیدگاه گروه‌های مختلف مدل چهار بخشی صورت جریان وجوه نقد از مدل سه بخشی صورت جریان وجوه نقد برتر است.

۳. از دیدگاه گروه‌های مختلف مدل پنج بخشی صورت جریان وجوه نقد از مدل چهار بخشی صورت جریان وجوه نقد برتر است.

روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف، تحقیق کاربردی و از نظر جمع‌آوری داده‌ها، تحقیق توصیفی پیمایشی است. به منظور اجرای این تحقیق سه گام مرور متون، تهیه و ارسال پرسشنامه و انجام آزمون آماری دنبال گردید. مرور متون با بهره‌گیری از کتب و مقالات معتبر داخل و خارجی انجام شد.

جامعه و نمونه‌ی آماری تحقیق

جامعه‌ی آماری برای توزیع پرسشنامه‌ی تحقیق، شامل سه گروه اصلی یعنی گروه اول اساتید و دانشجویان دکتری حسابداری دانشگاه‌های ایران، گروه دوم، مدیران و کارشناسان شرکت‌های سرمایه‌گذاری و کارگزاری شهر تهران و گروه سوم، اعضای جامعه‌ی حسابداران رسمی

ایران می باشد. با استفاده از فرمول ککران و لحاظ خطای ۱۰ درصد و برای دستیابی به حداکثر تعداد نمونه، P برابر q در نظر گرفته شد و تعداد نمونه، ۹۱ محاسبه شد.

ابزار جمع آوری داده ها

لازم به تاکید است که پرسشنامه ی استاندارد ی در این خصوص مشاهده نگردید اما تلاش بر این بوده است محتوای پرسشنامه به سبک و سیاق پرسشنامه های استاندارد نزدیک باشد و برای افزایش روایی از دیدگاههای تنی چند از صاحب نظران و استادان محترم استفاده گردیده است. برای آزمون پایایی پرسشنامه ، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. با استفاده از نرم افزار آماری SPSS، آلفای کرونباخ برای عبارات پرسشنامه برای ۹۱ نمونه، ۹۰ درصد بدست آمد که بیانگر پایایی بالای پرسشنامه است. شایان توجه است که همراه با پرسشنامه اطلاعات تکمیلی در خصوص مدل های ۳، ۴ و ۵ بخشی همراه با استدلالات آنها نیز ارائه گردید.

تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده و آزمون های آماری

برای آزمون فرضیه های تحقیق از آزمون میانگین رتبه ای و یلکاکسون استفاده شده است. این آزمون یک روش ناپارامتری به شمار می رود که از اطلاعات مربوط به اندازه ی اختلاف بین دو گروه از داده ها استفاده می کند. از این رو، احتمال آنکه اختلاف های واقعی موجود را کشف کند، زیاد است. علاوه بر این، در مواردی که آزمودنی ها همتا هستند یا گروه واحدی از آزمودنی ها، بیش از یک بار مشاهده می شوند، می توان از تحلیل واریانس رتبه ای فریدمن استفاده نمود. از این رو، این آزمون این فرض صفر را که K متغیر وابسته از یک جامعه ی یکسان هستند، آزمون می کند. بنابراین، با توجه به اینکه در تحقیق حاضر، پاسخ دهندگان به

عبارات پرسشنامه (در ۳ مدل) یکسان بوده اند (وابسته) و اینکه بر طبق آزمون کولموگروف-اسمیرنف نیز نرمال نبودن توزیع جامعه احراز گردیده، از این رو آزمون های ویلکاکسون و فریدمن که روشهای ناپارامتری محسوب می شوند، مورد استفاده قرار گرفته است و از آنجا که جامعه‌ی آماری تحقیق شامل سه گروه عمده است، از این رو، برای آزمون یکنواختی پاسخ های دریافتی از هر یک از گروه ها یعنی شامل کل جامعه‌ی آماری و سه گروه تشکیل دهنده آن در مقایسه با یکدیگر از آزمون رتبه‌ای کروسکال-والیس و برای آزمون یکنواختی پاسخ های دریافتی از هر یک از گروه های سه گانه فوق در مقایسه با پاسخ های دریافتی از مجموع گروه ها، از آزمون یو-من-ویتنی استفاده گردید.

نتایج آزمون فرضیه های تحقیق

داده های جمع آوری شده از طریق پرسشنامه مبنایی را برای آزمون فرضیه های تحقیق فراهم کرد. همانطور که در شیوه ی تحلیل داده ها بیان شد، برای آزمون فرضیه های تحقیق حاضر از آزمون علامت رتبه ای و ویلکاکسون استفاده شده است. نتایج اجرای این آزمون در نگاره ی شماره ی ۱ ارائه شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نگاره ی شماره ی ۱- نتایج آزمون علامت رتبه ای ویلکاکسون- مجموع گروه ها

نتیجه ی آزمون فرضیه ی تحقیق	سطح خطا	sig	Z	مدل صورت جریان وجوه نقد	فرضیه ی تحقیق
عدم رد	۵ درصد	۰/۰۰۰	-۷/۱۸۲	پنج و سه بخشی	اول
عدم رد	۵ درصد	۰/۰۰۴	-۲/۸۴۱	چهار و سه بخشی	دوم
عدم رد	۵ درصد	۰/۰۰۰	-۵/۰۱۸	پنج و چهار بخشی	سوم

با بررسی نتایج نگاره ی شماره ی ۱ مشخص می شود که Sig در هر سه فرضیه از سطح معنادار $\alpha=0/05$ کمتر شده است، از این رو، فرضیه های تحقیق پذیرفته می شوند و در سطح ۹۵ درصد اطمینان می توان بیان کرد که از دیدگاه گروه های مختلف، مدل ۵ بخشی از مدل های ۴ بخشی و ۳ بخشی و مدل ۴ بخشی از مدل سه بخشی بهتر است. افزون بر این، نتایج آزمون برتری مدل های صورت جریان وجوه نقد با استفاده از آزمون رتبه ای فریدمن در نگاره ی شماره ی ۲ ارائه شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نگاره ی شماره ی ۲- نتایج آزمون رتبه ای فریدمن برای هر یک از گروه ها و مجموع گروه ها

Sig	کای اسکوئر	سه بخشی	چهار بخشی	پنج بخشی	گروه
۰/۰۵۵	۵/۷۹۷	۱/۷	۱/۸۸	۲/۴۲	استادان و دانشجویان دکتری حسابداری
۰/۰۰۰	۲۱/۰۳۸	۱/۲۳	۲/۱۳	۲/۶۵	سرمایه گذاران حرفه ای
۰/۰۰۰	۴۳/۷۵	۱/۵۱	۱/۷۵	۲/۷۴	حسابداران رسمی
۰/۰۰۰	۶۴/۷۹۹	۱/۴۹	۱/۸۶	۲/۶۵	مجموع گروه ها

همانطور که از نتایج آزمون فریدمن مشخص است، براساس مجموع گروه ها با مقایسه sig با آلفای ۵ درصد، رتبه بندی انجام شده دارای تفاوت های معنادار هستند. در سطح گروه حسابداران رسمی و گروه سرمایه گذاران حرفه ای نیز این وضعیت صادق است. در مقابل در سطح گروه استادان و دانشجویان دکتری حسابداری رتبه بندی انجام شده دارای تفاوت های معنادار نیست. البته Sig محاسبه شده ۵/۵ درصد، قابل اغماض است.

همانطور که از نگاره ی شماره ی ۳ مشخص است براساس نتایج آزمون کروسکال-والیس در مورد مدل های ۵، ۴ و ۳ بخشی صورت جریان وجوه نقد، تفاوت معناداری بین پاسخ های دریافتی از تک تک گروه ها و مجموع گروه ها وجود ندارد. افزون بر این، همانگونه که از نگاره ی شماره ی ۴ مشخص است، براساس نتایج آزمون یو-من-ویتنی، بین پاسخ های دریافتی از هر یک از سه گروه استادان و دانشجویان دکتری حسابداری، سرمایه گذاران حرفه ای و حسابداران رسمی در مقایسه با پاسخ های دریافتی از مجموع گروه ها تفاوت معناداری وجود

ندارد. بنابراین، به استناد نتایج این دو آزمون می توان بیان داشت بین پاسخ های دریافتی از تمامی گروه ها تفاوت معناداری وجود ندارد.

نگاره ی شماره ی ۳- نتایج آزمون یکنواختی پاسخ های دریافتی از گروه های مختلف شامل مجموع گروه ها با استفاده از آزمون کروسکال - والیس

Sig	کای اسکوئر	مدل صورت جریان وجوه نقد
۰/۵۶	۲/۰۶۱	پنج بخشی
۰/۴۲۲	۲/۸۰۷	چهار بخشی
۰/۳۷۹	۳/۰۸۴	سه بخشی

نگاره ی شماره ی ۴- نتایج آزمون یکنواختی پاسخ های دریافتی از گروه های مختلف در مقایسه با مجموع پاسخ دهندگان با استفاده از آزمون یو - من ویتنی

سه بخشی		چهار بخشی		پنج بخشی		گروه
Sig	Z	Sig	Z	Sig	Z	
۰/۶۶۴	-۰/۴۳۴	۰/۲۸۹	-۱/۰۶	۰/۸۳۳	-۰/۲۱۱	استادان و دانشجویان دکتری حسابداری
۰/۱۶۱	-۱/۴۰۲	۰/۶۲۸	-۰/۴۸۴	۰/۳۰۷	-۱/۰۲۲	سرمایه گذاران حرفه ای
۰/۵۹۲	-۰/۵۳۶	۰/۳۹۲	-۰/۸۵۶	۰/۴۹۵	-۰/۶۸۳	حسابداران رسمی

نتیجه گیری و پیشنهادات

هدف اصلی تحقیق حاضر بررسی نحوه ی ارائه ی برتر صورت جریان وجوه نقد از دیدگاه سه گروه عمده ی استادان و دانشجویان دکتری حسابداری، سرمایه گذاران حرفه ای و اعضای

جامعه‌ی حسابداران رسمی بود. نتایج تحقیق، حاکی از برتری با اهمیت مدل پنج بخشی صورت جریان وجوه نقد نسبت به دو مدل چهار بخشی و سه بخشی و برتری با اهمیت مدل چهار بخشی این گزارش نسبت به مدل سه بخشی را نشان می‌دهد. بنابراین، به نظر می‌رسد شواهد علمی تحقیق حاضر، پشتوانه‌ای برای حمایت از نحوه‌ی ارائه‌ی پنج بخشی ارائه شده از سوی هیات استاندارد گذاری ایران باشد. البته بررسی دقیقتر نتایج تحقیق موارد بسیار قابل توجهی را نشان می‌دهد که در ادامه هر یک از آنها تبیین می‌شوند. اول، برتری نسبی مدل‌های صورت جریان وجوه نقد به ترتیب فوق صرفاً در گروه استادان و دانشجویان دکتری حسابداری معنادار نبوده است. دوم، یکی از دلایل گرایش گروه‌های مختلف تحقیق حاضر نسبت به مدل‌های ۴ و ۵ بخشی افزایش تعداد بخش‌های این هر دو مدل در مقایسه با مدل سه بخشی می‌باشد. سوم، دو ویژگی کیفی ثانویه‌ی قابلیت مقایسه و قابل فهم بودن که در چارچوب نظری گزارشگری مالی معرفی شده است، از نظر گروه سرمایه‌گذاران حرفه‌ای مبنایی برای تشخیص برتری هر یک از مدل‌های صورت جریان وجوه نقد نبوده است. به بیان بهتر، از دیدگاه این گروه، رتبه‌بندی مدل‌های مختلف مورد نظر تحقیق حاضر بر پایه این هر دو ویژگی معنادار نبوده است. چهارم، در مورد سازگاری بین صورت جریان وجوه نقد و سایر صورت‌های مالی نیز از نظر گروه استادان و دانشجویان دکتری حسابداری مبنایی برای تشخیص برتری هر یک از مدل‌های صورت جریان وجوه نقد نبوده است. پنجم، نحوه‌ی ارائه‌ی استهلاک و مزایای پایان خدمت کارکنان در مدل چهار بخشی با مدل‌های پنج و سه بخشی متفاوت بوده است. از نظر دو گروه استادان و دانشجویان دکتری و سرمایه‌گذاران حرفه‌ای این نحوه‌ی ارائه، تفاوتی با نحوه‌ی ارائه‌ی مبتنی بر مدل‌های ۳ و ۵ بخشی ندارد. ششم، نحوه‌ی ارائه‌ی سود و زیان

تسویه‌ی بدهی‌ها و سود و زیان واگذاری دارایی‌های غیر جاری نیز در مدل چهار بخشی متفاوت از مدل‌های ۵ و ۳ بخشی است. اما با وجود این، تمامی گروه‌های مورد نظر تحقیق تفاوتی بین نحوه‌ی ارائه‌ی این مدل با دو مدل دیگر قائل نشده‌اند. هفتم، در مورد پرداخت‌های خرید نسبه و دریافت‌های فروش نسبه و وام‌های اعطایی به کارکنان نیز بین این مدل‌ها تفاوت وجود دارد، این در حالی است که از نظر تمامی گروه‌ها تفاوت معناداری بین نحوه‌ی ارائه‌ی این مدل‌ها وجود ندارد. به بیان بهتر، در موارد ششم و هفتم از نظر تمامی گروه‌ها، نحوه‌ی ارائه‌ی تفاوتی ندارند. هشتم، تفکیک بهره و سود سهام دریافت و پرداخت شده یکی از مواردی است که تمامی گروه‌ها آن را مورد تأکید قرار داده‌اند. به جرات می‌توان بیان کرد که یکی از دلایل اساسی گرایش در درجه‌ی اول به سوی مدل پنج بخشی و در درجه‌ی دوم به سوی مدل چهار بخشی، تفکیک این اقلام و مالیات از بخش فعالیت‌های عملیاتی است.

در حوزه‌ی تحقیقات حسابداری، پیشنهاد می‌شود که با اتکاء بر الگوهای معرفی و اجرا شده در این تحقیق و با استفاده از سایر گروه‌ها، نظیر اعتبار دهندگان، مدیران مالی و مدیران واحدهای تجاری، تحقیقاتی انجام شود و نتایج آنها با دستاوردهای تحقیق حاضر مورد مقایسه قرار گیرد. افزون بر این، پیشنهاد می‌شود بر پایه‌ی روش‌های تهیه‌ی صورت جریان وجوه نقد مدل‌های ۵ و ۴ بخشی تحقیقی انجام شود تا بر پایه‌ی روش‌های مستقیم و غیر مستقیم تهیه‌ی این گزارش، نحوه‌ی ارائه‌ی برتر صورت جریان وجوه نقد مشخص گردد.

در حوزه‌ی آموزش، پیشنهاد می‌شود با توجه معرفی مدل چهار بخشی و نتیجه‌ی تحقیق حاضر و به لحاظ اهمیت قرار گرفتن آن در بین دو مدل ۵ و ۳ بخشی، این مدل در کنار این هر دو مدل برای دانشجویان و دیگران تبیین و تحلیل گردد.

در حوزه ی استاندارد گذاری، لازم به ذکر است که مدل پیشنهادی تحقیق حاضر به استناد استدلالات نظری ارائه شده است هر چند که از دیدگاه گروه های مختلف در رتبه ای پایین تر از مدل پنج بخشی قرار گرفته است اما نتایج این تحقیق را مورد مذاقه قرار دهند تا گامی به سوی نحوه ی ارائه ی برتر صورت جریان وجوه نقد برداشته شود.

محدودیت های روش شناسی تحقیق

۱. اطلاعات مورد نیاز برای آزمون فرضیه ها از طریق پرسشنامه کتبی جمع آوری شده است، لذا یکی از محدودیت های اصلی تحقیق حاضر، محدودیت های ذاتی پرسشنامه است. از مهم ترین محدودیت های پرسشنامه می توان به میزان ادراک، تفسیر و تحلیل پاسخ دهندگان از موضوع اشاره کرد.

۲. مدل پیشنهادی تحقیق حاضر یعنی مدل چهار بخشی برای اولین بار معرفی و ارائه گردیده، شاید یکی از دلایل پایین تر بودن رتبه این مدل در مقایسه با مدل پنج بخشی نداشتن ذهنیت پاسخ دهندگان از این مدل باشد. ای بسا با گذشت زمان ممکن است با انجام تحقیقات مشابه ی دیگر این مدل با مدل پنج بخشی هم رتبه و حتی در وضعیتی برتر قرار گیرد.

منابع

۱. بزرگ اصل، موسی. (۱۳۸۱). «فرایند تدوین استانداردهای ملی حسابداری و تفاوت استانداردهای ملی با بین المللی: تأکیدی بر استاندارد صورت جریان وجوه نقد»، **ماهنامه ی حسابداری**، سال هفدهم، شماره ی ۱۴۸.
۲. کمیته ی فنی سازمان حسابرسی. (۱۳۸۲). **استانداردهای حسابداری (نشریه ی ۱۶۰)**. سازمان حسابرسی، چاپ اول.
۳. مراد زاده مهدی. (۱۳۸۱). «صورت جریان وجوه نقد، استاندارد ایران در مقایسه با استاندارد بین المللی». **ماهنامه ی حسابداری**، سال هفدهم، شماره ی ۱۴۷.
4. Financial Accounting Standards Board (FASB) (1987), **Statement of Financial Accounting standards** , No 95, Statement of Cash Flows , Stamford , ct.
5. IASC Foundation (IASCF), (2004), **International Accounting Standard 7 , Cash Flow Statements**
6. Nurnberg, Hugo (1993), "In Consistencies and Ambiguities in Cash Flow statement under FASB statement No. 95". **Accounting Horizons**. (June 1993). PP 60-75.
7. Nurnberg, Hugo, and James A.Largay (1996), "More concerns over cash flow Reporting under FASB Statement No. 95", **Accounting Horizons**. December. pp 123-136.
8. Munter Paul (1990), "Form over Substance, Another look At the Statement of Cash Flows", **CPA Journal**, September 1990 pp, 54.56.